

KOTIMAA 90-VUOTIAS SUOMI

LAURA NISSINEN

Maalauksia ja taidekäsintöitä harrastava Anneli Hjalmarsson asuu miehensä kanssa Malmössä.

Tyttökaveri houkutteli Ruotsiin leninkitehtaalle

► Rakennemuutos kiskoi ihmiset juuriltaan ja radikalisoiti aatteet
► Televisio toi maailman uutiset olohuoneisiin

Merja Ojansivu
HELSINGIN SANOMAT

MALMÖ. Jouluna 1961 Snellmanin kahdeksanlapsisen perheen elämä muuttui. Olohuoneeseen kannettiin televisio, ja siinä samassa jännittävä maailma uutisineen ja Tarvajärven Laatikolleikkineen ilmestyi syrjäiselle koe-ampuma-asemalle Niinisaloon.

Anneli Hjalmarsson, 62, (omaa sukua Snellman) arvelee saaneensa seikkailukipinän televisioista.

Isän puolelta Mänttärin sukuun kuuluvat Snellmanit asuivat varuskunnassa. Koti oli hirsirakenteinen paritalon puolikas, jossa oli keittiö, makuuhuone ja iso olohuone.

Varuskunnan rouvat olivat pääsääntöisesti kotona hoitamassa lapsia. Anneli uskoi heidän olleen maailman kilteimmät lapset, kun kaikkien isät olivat sotilaita ja kodeissa oli kova kuri.

Ankarimmin kiellettyä oli liivaaminen ampumakentällä. Siellähän olisi voinut joutua kranaatinheitimen tai tykin ja maalin väliin.

”Luuleks ettei me sinne menty. Tehtiin reikä aitaan, kun siitä kentän läpi pääsi pienelle lammelle, jossa käytiin uimassa”, Anneli muistelee.

SNELLMANIN PERHEALBUMI

Kesällä 1964 Anneli Snellman oli käymässä kotona Niinisalossa ja poseerasi pikkuveljensä Matin ja Timon kanssa.

OSA 5

60 LUKU

Sarja kertoo itsenäisen Suomen tavallisten ihmisten arjesta Mänttärin suvun kautta. Suvun juuret ovat Liikkalan kylässä nykyisen Anjalankosken kunnassa.

Kesällä 1962 perheen isä **Otto Snellman** kuoli yllättäen aivoverenvuotoon vain 42-vuotiaana. Se oli lapsuuden loppu.

Anneli ei halunnut jäädä vараäidiksi hoitamaan pienempiä sisarusiaan. Hän kaipaasi omaa elämää ja vapautta.

Anneli lähti tyttökaverin kanssa Saksaan töihin. Koulu oli välittänyt työpaikan, jota työnantaja maalaili tilaisuudeksi oppia kieltä muiden eurooppalaisten nuorten parissa.

Perillä Neumünsterissä kielipinnoista ei ollut tietoaakaan.

Tytöt joutuivat raatamaan pitkiä päiviä köönsitehtaassa, ja ai-noat ulkomalaiset olivat suomalaisia.

Vuoden sopimuksesta huolimatta Anneli ja tyttökaveri päättivät karata. Uusi työpaikka löytyi hotelli-ravintolasta, ja tytöt maksoivat Annelin kaverin sopimusrikkomuksesta saamat sakot Alaikäisenä Anneli jäi tuomiotta.

Saksassa Anneli ystävystyi suomalaisen tytön kanssa, joka ompeli rintaliivejä Borässa ja havitteli muuttoa Malmöön.

VINGARD HJALMARSSON

Anneli Snellman opetteli kesällä 1966 ajokorttia varten sulhasensa Vingardin Snabbis-kuplalla. Vasemmanpuoleinen liikenne tuotti hiukan ylimääräistä päänvaivaa.

SNELLMANIN PERHEALBUMI

Kesällä 1969 Anneli ja Vingard Hjalmarsson (oikealla) yhdessä Annelin serkun, Itävallassa asuvan Kaarina Jankovicin ja tämän aviomiehen Slobodan Jankovicin kanssa Niinisalossa.

Hän järjestikin työpaikat leninkitehtaalta Malmöstä Annelille ja itselleen.

”Oli tärkeää tienata hyvin ja ostaa nättiä vaatteita. Tääl oli kuinka paljon töitä hyvänsä muttei asuntoja – etenkin suomalaisille, kun ne pelkäs että ruvetaan riitelemään puukoilla.”

Anneli Snellman oli jo asettunut Malmöön, kun varsinainen suuri muutto Suomesta käynnistyi 1960-luvun puolivälissä. Parhaimpina vuosina lähtijöitä oli yli 20 000.

Mänttärin suvustakin muutti nelisenkymmentä perhettä. Eniten muuttajia lähti matkaan työttömyyden riivaamista Itä- ja Pohjois-Suomen kunnista, missä sotien jälkeen perustetut pienilat kituuttivat elinkelvottomina.

Teollisuuskäänne ei pystynyt vetämään palkkalistoilleen kaikkia suurten ikäluokkien jäseniä.

Koko Suomi tuntui olevan liikkeessä. Maaseudulta muuttettiin kaupunkiin, ja nuoret lähtivät suurin joukoin opiskelemaan kotiseutunsa ulkopuo-

lelle. Poliittiset aseenteet heilailivat vasemmalle, työläiset vaativat parempia palkkoja lakkoillen ja nuorisotousoi kapinaan perinteisiä koti, uskonto ja isänmaa -arvoja vastaan.

Tilalle nostettiin vallankumouksen aatteet: vapaus, veljeys ja tasa-arvo.

Ruotsin palkkataso oli tavallisissa tehdasteissa osapuolleen tuplat Suomeen verrattuna. Naapurissa oltiin jo pitkällä pohjoismaisen hyvinvointivallan rakentamisessa. Suomessa sitä vasta pantiin jalalle.

Vaikutteet kulkivat Pohjanlahden kahden puolen, kun muuttajat kulkivat edestakaisin suhdanteiden mukaan. Pysyvästi asettuneita alettiin kutsua ruotsinsuomalaisiksi.

Kuten muuttajat yleensä, myös Anneli Snellman asui aluksi työnantajan järjestämässä asuntolassa. Paikka muuttui levottomaksi, kun telakkatöihin tulleet maanmiehet ilmestyivät humalapäissään soitelemaan tyttöjen ovikelloja.

”Laittoivat jalan oven väliin,

eikä niistä meinannut millään päästä eroon.”

Vaaleansininen poolopusero ja tupakointi kuuluivat Annelin tyyliin 1965, kun hän eräänä iltana päätyi yksin elokuviin. Vieriselle paikalle istahti pitkä nuori mies.

Hiljaa virtaa Don alkoi pyöriä. Väliajalla vierusnaapuri esittäytyi Vingardiksi ja tarjosi Annelille filterittömän John Silverin. Elokuvan jälkeen nuori smälantilaismies vei Annelin autolla kotiin ja ehdotti treffejä.

Koneinsinööri **Vingard Hjalmarsson** ja Anneli Snellman vihittiin 1966 syksyllä. Pojat **Henrik** ja **Peter** syntyivät 1970-luvun alussa. Annelista tuli Ruotsin kansalainen.

HS.fi

Katso kuvakooste 1960-luvulta ja lähetä omia kuviasi kilpailuun. Keskustelussa voit kertoa muistoja 1960-luvulta. Verkossa myös 1950-luvun parhaaksi valittu kuva.

1960

E-pilleri, Vietnam, keskiolut, voivuori

1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
<ul style="list-style-type: none"> Kauppaloista tulee kaupunkia. Yliopistoihin virtaa työläisperheiden lapsia. Säätökierro vauhdittuu. Saksanpaimenkoira Rin Tin Tin liimaa lapset television ääreen. Noiin 100 000 kodissa oli televisio. Töllötin maksaa teollisuustyöläisen kolmen kuukauden palkan. 	<ul style="list-style-type: none"> Kirjastoista säädetaan laki ja niitä perustetaan koko maahan. Suomesta tulee Euroopan vapaakauppajärjestön EFTA:n jäsen. Kanarianmatka maksaa henkilöauton verran. 	<ul style="list-style-type: none"> E-pilleri käynnistää seksivallankumouksen Suomessa. 	<ul style="list-style-type: none"> John F. Kennedy murhataan Dallasissa. Sairausvakuutuslaki astuu voimaan. 	<ul style="list-style-type: none"> Vietnamin sota alkaa. Vanhon puutaloaluiden hävitys on vauhdissa. Uusia kerrostaloaluita nousee tilalle. 	<ul style="list-style-type: none"> Maaltapako kiihtyy. Hector, Heikki Harma, levytti ensimmäisen Palkkasoturin. Autojen tuontisääntö on ohi, ja länsiautot valtaavat maanteitä. Minihame tulee muotiin. Timo Mäkinen voittaa Monte Carlon ralin. 	<ul style="list-style-type: none"> Maitoa aletaan myydä muovipusseissa. Pusseista virkataan mattoja. Suomen markka devalvoidaan. Ruotsin palkkataso on miltei kaksinkertainen Suomeen verrattuna. Lauantai muuttuvat asteittain vapaapäiviksi, ja työviikosta tulee 40-tuntinen. San Franciscon hippyyhteisö viettää rakkautta kesää. 	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelijaradikalismi herää Suomessa, ja Vanha ylioppilastalo vallataan. Kuvat Biafran nälänhädästä koskettavat. Rasvasota kiihtyy. Voi tuomitaan epäterveelliseksi ja margariini sitä paremmaksi. Voivuori ja viljavuori kasvavat. 	<ul style="list-style-type: none"> Muuttoliike tuo väkeä maalta kaupunkiin ja vie Suomesta Ruotsiin. Ihminen käy Kuussa. Keskiolut tulee ruoka-kauppoihin. 	

Lähteet: Taloushistorian professorin Riitta Hjerppen haastattelu, Suomen kulttuurihistoria 4: Koti, kylä, kaupunki, Vuosisatamme kronikka, Jaana Iso-Markku, Sirpa Kähkönen: Valoa ja varjoa 90 kuvaa Suomesta, Eilispäivän Suomi: Jälleenrakennuksesta yltäkylläisyyteen.

Kuvat: HS-ARKISTO